

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مشروح مذاکرات شورای نگهبان

سال ۱۳۹۳

بخش اول

(فروردین تا شهریور)

پژوهشگاه شورای نگهبان

سرشناسه: جمعی از پژوهشگران
عنوان و نام پدیدآور: مشروح مذاکرات شورای نگهبان، سال ۱۳۹۳، بخش اول (فروردین تا شهریور) /
تحقیق و تنقیح جمعی از پژوهشگران.
مشخصات ناشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۵.
۸۴۳ ص.؛ ۲۲ × ۲۹ س.م.
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: نمایه.
موضوع: شورای نگهبان -- صورت مذاکرات
موضوع: Shoraye negahban -- Publication of proceeding
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ م۵ش/۲۵۱۲ KMH
رده بندی دیویی: ۳۴۹/۵۵۰۵

مشروح مذاکرات شورای نگهبان سال ۱۳۹۳ بخش اول (فروردین تا شهریور)

تحقیق و تنقیح: جمعی از پژوهشگران به ترتیب حروف الفبا:

عمار امیری آرانی، حسین امینی پزوه، محمدحسن باقری، علی تقی نژاد، محمدبرزگر خسروی، عباس حسنخانی، سید احمد
حسینی پور اردکانی، حمیدرضا صادقیان، حسین فاتحی زاده کلخوران، کاظم کوهی اصفهانی، محمد مهاجری، محمد میثم نداف پور
پیاده سازی و تنظیم: محسن بیات، سید حامد چاوشی، علیرضا صحت قول نیکی، یاسر مجاهد، رضا نادى زاده و سعید همت یار

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: بهار ۱۳۹۷ - تیراژ: ۵۰۰ جلد - قیمت: ۹۹۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۸-۲۲-۸

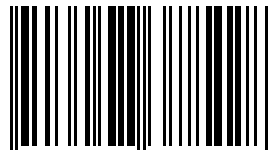
تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲

فکس: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۸۰

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۴۵

www.shora-rc.ir

nashr@shora-rc.ir

9 786008 378228

مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۳/۲/۱۷

مشمول بر موضوعات زیر:

۱) بررسی قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در محاکم (بر اساس اصل چهارم قانون اساسی)

تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید

بررسی قانون اجازه رعایت احوال شخصیه

ایرانیان غیر شیعه در محاکم

(بر اساس اصل چهارم قانون اساسی)

آقای علیزاده - بررسی «قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در محاکم»^۱ در خصوص این قانون، من در دفعه‌ی قبل [= جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۲/۱۰ شورای نگهبان] قانون اساسی را خواندم. آقایان لابد اصول قانون اساسی مربوط به این موضوع را ملاحظه می‌فرمایند؛ اصل (۱۲)^۲ و (۱۳)^۳ قانون اساسی در مورد اقلیت‌های مذهبی و در مورد اهل کتاب است.

۱. قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در محاکم، در تاریخ ۱۳۱۲/۴/۳۱ به تصویب کمیسیون قوانین عدلیه مجلس شورای ملی رسید. فقهای شورای نگهبان بر اساس اختیار حاصل از اصل (۴) قانون اساسی، جهت نظارت شرعی بر این قانون، بررسی آن را در دستور جلسات متعدد خود قرار دادند. این قانون، در جلسات مورخ ۱۳۹۳/۲/۱۰، ۱۳۹۳/۲/۱۷، ۱۳۹۳/۲/۷ و ۱۳۹۳/۵/۲۹ مورد بررسی قرار گرفته است. در نهایت، با توجه به اینکه مجمع تشخیص مصلحت نظام در تاریخ ۱۳۷۲/۴/۳ از باب حل معضل، مصوبه‌ای در خصوص این قانون داشته است، فقهای شورای نگهبان از اظهار نظر در خصوص این موضوع صرف نظر کردند.

۲. اصل دوازدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: «دین رسمی ایران، اسلام و مذهب، جعفری اثنی‌عشری است و این اصل الی‌الابد غیر قابل تغییر است و مذاهب دیگر اسلامی، اعم از حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی و زیدی دارای احترام کامل می‌باشند و پیروان این مذاهب در انجام مراسم مذهبی، طبق فقه خودشان آزادند و در تعلیم و تربیت دینی و احوال شخصیه (ازدواج، طلاق، ارث و وصیت) و دعاوی مربوط به آن، در دادگاه‌ها رسمیت دارند و در هر منطقه‌ای که پیروان هر یک از این مذاهب اکثریت داشته باشند، مقررات محلی در حدود اختیارات شوراها بر طبق آن مذهب خواهد بود، با حفظ حقوق پیروان سایر مذاهب».

۳. اصل سیزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: «ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی تنها اقلیت‌های دینی شناخته می‌شوند که در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصیه و تعلیمات دینی بر طبق آیین خود عمل می‌کنند».

آقای مدرس‌یزدی - بله.

آقای هاشمی‌شاهرودی - [در ادامه‌ی بحث‌هایی که در جلسه‌ی گذشته انجام شد باید گفت] بالاخره اگر این مصوبه، خلاف شرع هم باشد، نمی‌شود گفت که آنها [= ایرانیان غیر شیعه] برای خودشان قاضی بگیرند؛ چون آن هم از جهت دیگری خلاف شرع است. یعنی دادن ابلاغ قضایی به اهل تسنن هم خلاف شرع است. فلذا چاره‌ای نیست غیر از همین مصوبه‌ای که حالا هست. چون از یک طرف نمی‌شود اصلاً به چنین پرونده‌هایی رسیدگی نکرد و به هر حال، باید به پرونده‌ها رسیدگی شود؛ ولی از طرف دیگر برای رسیدگی به این پرونده‌ها، ما نمی‌توانیم قاضی غیر شیعه بگذاریم؛ چون دادن ابلاغ قضایی و دادن صلاحیت قضایی به اقلیت‌ها، اکثر از این، خلاف شرع است. بنابراین، بایستی به همین وضع فعلی عمل کرد که قاضی شیعه قضاوت کند، ولی آن قاضی، حکم [پرونده‌های مربوط به احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه را با توجه به مذهب و آیین اقلیت‌های دینی و مذهبی صادر کند].

آقای علیزاده - الان قانون ما این است که قضاوت در این موارد می‌روند نظر مرجع دینی آنها را می‌پرسند. آنها هم نظر مرجع دینی‌شان را برای قاضی سؤال‌کننده‌ی حکم می‌فرستند. وقتی که این نظر را برای قاضی فرستادند، قاضی می‌گوید با توجه به نظری که مرجع دینتان داده است، این‌طور عمل می‌کنیم و حکم صادر می‌کنیم. یعنی نمی‌آید [مطابق با احکام مذهب شیعه، حکم پرونده را صادر کند].

آقای یزدی - یعنی حکم نهایی در این پرونده‌ها را در حقیقت قاضی شرعی می‌دهد.

آقای مدرس‌یزدی - حالا اگر مراجع دینی آنها در موضوعی اختلاف داشته باشند، چه می‌شود؟ یعنی اگر دو مرجع دینی با نظرات مختلف بود، مثلاً یکی می‌گفت به ماموستا مراجعه کنید [که در این خصوص، یک نظری دارد] و یکی می‌گفت به مولوی مراجعه کنید [که نظر دیگری در خصوص آن پرونده دارد]، آن وقت چه می‌کنند؟

آقای علیزاده - اینها مراجعشان معلوم است؛ یعنی در هر جا یک شورایی دارند. من خیلی از وضعیت اهل سنت در این خصوص خبر ندارم، اما برای مسیحی‌ها و آرامنه و آشوری‌ها و زرتشتی‌ها و امثالهم یک مرجع معلومی وجود دارد که از آنها سؤال می‌پرسند.

آقای یزدی - حتی شخص معینی دارند.

مسلمانان هم متعدد نیست [که نظرات مختلف و متعددی بدهند].

آقای شبزنده‌دار - این خوب است، ولی این قانون می‌گوید که محاکم شیعه هم می‌توانند طبق آن احکام، حکم کنند؛ یعنی هم آیین دادرسی و هم در ماهیت، طبق نظر آنها عمل کنند و حکم صادر کنند.

آقای علیزاده - الآن، رویه‌ی عملی‌اش همین است که خدمتتان گفتم. یعنی اگر کسی از اقلیت‌های دینی به دادگاه‌های ما مراجعه کند و در دادگاه، دعوی ارث را مطرح کند، قاضی برای تعیین تکلیف پرونده، نامه‌ای به مرجع دینی آنها می‌نویسد [و حکم آن موضوع را در آیین آنان جویا می‌شود]؛ مثلاً فرض بفرمایید در دین کلیمی، ارث پسر اول، بیشتر است. قاضی از مرجع دینی آنها حکم ارث را می‌پرسد و بعد که آنها جواب دادند [حکم پرونده را بر اساس نظر مرجع دینی آنها صادر می‌کند].

آقای مدرسی‌یزدی - مسیحی‌ها که عملاً اصلاً به دختر ارث نمی‌دادند.

آقای علیزاده - مسیحی‌ها ارث نمی‌دهند؟!

آقای مدرسی‌یزدی - پسر اول همه چیز را به ارث می‌برد. قبلاً که این‌گونه بود، ولی نمی‌دانم الآن چطوری است.

آقای علیزاده - کلیمی‌ها؟

آقای مدرسی‌یزدی - نه، مسیحی‌ها.

آقای علیزاده - نمی‌دانم.

آقای مدرسی‌یزدی - هر چه ماترک بود، متعلق به پسر اول بود.

آقای علیزاده - در مورد کلیمی‌ها، پسر اول ارث بیشتری می‌برد. همچنین اگر دختری جهیزیه به خانه‌ی شوهر ببرد، به او ارث کمتری می‌دهند و اگر جهیزیه‌ای نبرده باشد، ارث بیشتری می‌دهند. من یادم است که وقتی در این زمینه از مرجع دینی آنها استعلام می‌کردیم، این‌گونه بود.^۱

آقای علیزاده - قاضی از آن شخصیت حقوقی سؤال می‌پرسد، او هم جواب می‌دهد. در مورد اهل سنت هم خود آقایان [= رؤسای قوه‌ی قضائیه] در مناطق سنی‌نشین به یک قاضی سنی برای رسیدگی به پرونده‌های مربوط به احوال شخصیه ابلاغ قضایی می‌دهند.

آقای مدرسی‌یزدی - پس به اهل تسنن هم ابلاغ قضایی می‌دهند؟

آقای علیزاده - بله.

آقای مدرسی‌یزدی - پس چطور ایشان [= آقای

هاشمی‌شاهرودی] می‌گوید نمی‌شود به آنها ابلاغ قضایی داد؟

آقای علیزاده - به آنها یک ابلاغی می‌دهند که این ابلاغ فقط برای رسیدگی به پرونده‌ی احوال شخصیه‌ی اهل سنت است. به آن قاضی می‌گویند شما رئیس دادگاه مدنی یا رئیس دادگاه خانواده اهل سنت در فلان منطقه باش. لذا این آقای ماموستا یا این آقای مولوی در آن منطقه ابلاغ قضایی دارد و به این دعوی رسیدگی می‌کند. آنچه که من یادم می‌آید برای اهل سنت، این‌طور است. ما زمان حضرت آیت‌الله یزدی که می‌رفتیم شهرها را بازرسی می‌کردیم، مثلاً در میوان، فلان آخوند، در سندرچ، فلان ماموستا، در سقز، فلان ماموستا [به دعوی احوال شخصیه‌ی اهل تسنن رسیدگی می‌کرد] که در این پرونده‌ها حاکمشان بود و از رئیس قوه‌ی قضائیه ابلاغ قضایی داشت. این قاضی در آن منطقه به دعوی و پرونده‌هایی رسیدگی می‌کرد که در قانون اساسی اجازه داده شده که اهل تسنن بر طبق مذهب خودشان عمل بکنند.

آقای جنتی - حالا چه کسی از ما خواسته تا در این مورد اظهار نظر بکنیم؟

آقای علیزاده - علت بررسی این قانون در شورای نگهبان این است که شما فرمودید آقا [= مقام معظم رهبری] فرموده‌اند آقایان فقهای شورای نگهبان قوانین قبل از انقلاب را بررسی کنند و ببینند کدام یک از آنها خلاف شرع است.

آقای جنتی - خیلی خُب.

آقای علیزاده - پس مشخص شد که در مورد غیر مسلمان‌ها از آن مرجعشان [حکم مربوط به احوال شخصیه را] می‌پرسیم، و به آنها دیگر ابلاغ قضاوت نمی‌دهند؛ یعنی قاضی ما از مرجع دینی آنها می‌پرسد و آنها هم نظرشان را در خصوص آن موضوع، مطابق آیین خودشان برای قاضی می‌فرستند. قاضی هم می‌گوید طبق این نظر، این‌گونه عمل کنید. مرجع دینی غیر

۱. بررسی این قانون، در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۳/۷ شورای نگهبان ادامه یافته است.